

September 2025



Sveitarstjórnarlög – **Frumvarpsdrög**

| Stjórnarráð Íslands
| Innviðaráðuneytið

Atriði í frumvarpsdrögum

Almenn stjórnsýsla sveitarfélaga	Samvinna sveitarfélaga	Traust á stjórnsýslu sveitarfélaga
Fjármál- og reikningsskil	Starfshættir kjörinna fulltrúa	Almennt stjórnsýslueftirlit
Samráð og íbúalýðræði		Sameining sveitarfélaga



Stjórnsýsla sveitarfélaga

- Skýr ákvæði um hvernig sveitarstjórnarfulltrúum er fjölgað eða fækkað.
- Skýrari ákvæði um boðun aukafundar sveitarstjórnar (eingöngu undantekningartilvik).
- Skýrari ákvæði um framkvæmd sveitarstjórnarfundar ef oddviti nýtur ekki lengur trausts.
- Heimild sveitarstjórnar til að gera aðalmann að varamanni.
- Skýrari reglur um hver tekur við fundarstjórn byggðaráðs/fastanefnda ef formaður og varaformaður boðar forföll.
- Skýrari heimildir um framsal á ráðningarvaldi.



Framsal á valdi sveitarstjórnar

- Framsal á valdi sveitarstjórnar til byggðaráðs á þremur stöðum í sveitarstjórnarlögum
 - Hægt að fela byggðaráði að taka ákvarðanir sem ekki varðar verulega fjárhag sveitarfélagsins og ekki er ágreiningur um
 - Í sumarleyfi getur byggðaráð tekið ákvarðanir sem varða verulega fjárhag sveitarfélagsins ef ekki er ágreiningur um það
- Óljóst hvaða kröfur skulu gerðar til framsal á valdi til fastanefnda eða starfsmanna

Aukið traust á stjórnsýslu sveitarfélaga

- Skýrari ákvæði um hvernig ákvörðun um hæfi sveitarstjórnarfulltrúa fer fram.
- Víkkun á gildissviði siðareglna þar sem gert er ráð fyrir að þær nái einnig til framkvæmdastjóra og æðstu stjórnendur sveitarfélaga
- Skylda sveitarfélaga til að setja reglur um hagsmunaskráningar kjörinna fulltrúa, nefndarmanna, framkvæmdastjóra og æðstu stjórnenda
- Skylda fyrir kjörna fulltrúa að geta um greiðslur frá sveitarfélagi, nema þeir séu launþegar.
- Auglýsingaskylda við ráðstöfun á takmörkuðum gæðum sveitarfélaga, nema sérstök rök standi til annars

Samvinnukafli

Byggðasamlög	Sveitarfélag annast verkefni annars sveitarfélags	Landshlutasamtök
<ul style="list-style-type: none">• Byggðasamlög skulu halda aðalfund sem verði æðsta valdið í málefnum byggðasamlaga• Ítarlegri reglur um kostnaðarskiptingu• Ítarlegri reglur um samþykktir• Heimild til kosningar fulltrúaráðs• Skýrari ákvæði um slit byggðasamlaga• Aðkoma kjörinna fulltrúa aukin og skýrð• Reglugerðarheimild fyrir ráðherra til að útfæra nánar formskilyrði	<ul style="list-style-type: none">• Fullt framsal á verkefni• Boðvald yfir starfsmönnum fylgir• Meginregla um raunkostnaðarskiptingu• Heimild til að leggja á álag• Reglugerðarheimild fyrir ráðherra til að útfæra nánar formskilyrði	<ul style="list-style-type: none">• Skylduaðild• Félagasamtök• Sveitarstjórn óheimilt að framselja vald til töku stjórnvaldsákvarðana til landshlutasamtaka

Samráð og íbúalýðræði

Markvissara samráð með skilgreiningu á samráðsferlum	Skylda til að upplýsa veigamikil mál og áætlanir með hæfilegum fyrirvara	Niðurfelling ákvæðis um borgarafund og íbúaping
Skerpt á ákvæðum um íbúakosningar	Heimastjórnir	Heimild íbúa í sveitarfélögum yfir 250 íbúa að fara fram á að nefnd sem fari með þeirra málefni verði skipuð



Heimastjórnir/ nefnd fyrir hluta sveitarfélags

- Ráðherra setur fyrirmynd að "Heimastjórn"
 - Heitið heimastjórn verði eingöngu notað um nefndir sem hafa ákveðnar lágmarksvaldheimildir.
- Þegar ráðherra á frumkvæði að sameiningu sveitarfélags, er ráðherra heimilt að verða við ósk sveitarstjórn þess, að ákveða að heimastjórn verði innan staðarmarka hins eldra sveitarfélags í nýju sveitarfélagi.
- Íbúum í byggðakjörnum innan sveitarfélaga sem hafa 250 íbúa og eru a.m.k. 10 km. frá stærsta byggðakjarna sveitarfélagsins, geta farið fram á að nefnd verði skipuð til að fara með málefni þeirra. Það verður þó í höndum sveitarstjórnar að ákveða valdheimildir slíkrar nefndar.

Eftirlitskaflir

Greinarmunur á ábendingum og kvörtunum	Eftirlitshlutverk ráðuneytisins afmarkað nánar	Almenn eftirlitsmál
Uppsögn starfsmanns ekki kæranleg til ráðherra	Uppljóstraravernd	Stjórnvaldssektir
Málsmeðferð dagsekta og annarra þvingunarúrræða skýrð	Fallið frá staðfestingarhlutverki ráðuneytis á samvinnu-samningum og samþykktum	

Sameiningar sveitarfélaga

- 10% íbúar sveitarfélaga með færri en 1000 geta farið fram á sameiningarviðræður og atkvæðagreiðslu um sameiningu sveitarfélagsins við aðliggjandi sveitarfélög
- 10% íbúa sveitarfélaga með fleiri en 1000 geta farið fram á að sveitarstjórn vinni álit um stöðu sveitarfélags og mögulega sameiningarkosti
- Ráðherra skal eiga frumkvæði að sameiningu sveitarfélaga sem eru undir 250 nema sérstakar aðstæður mæla því í mót
- Heimild sveitarstjórna til að fara fram á að heimastjórn starfi í eitt eða tvö kjörtímabil eftir sameiningu
- Sameiningum af frumkvæði ráðherra vegna sveitarfélaga sem hafa 250 íbúa 1. janúar 2026 verði lokið við sveitarstjórnarkosningar 2026

Fjármál sveitarfélaga

- Breytt flokkun í reikningsskilum, A-, B- og C- hluti, til samræmis við lög um opinber fjármál
- Jafnvægis- og skuldaregla ná einnig sérstaklega til A-hluta
 - Undanþága ná einnig til jafnvægisreglu
- Staða sveitarstjórnarlaga sem sérlaga gagnvart lögum um ársreikninga og lögum um bókhald lögfest
- Fjármálastefna
- Fjármálaáætlun til fimm ára og fjárheimild næstkomandi árs í stað fjárhagsáætlunar
- Reikningsskila- og upplýsinganefnd sameinuð eftirlitsnefnd með fjármálum sveitarfélaga
- Lögfesting á heimild til að ávaxta fjármuni með áhættulitlum fjárfestingarkostum
- Mat á fjárhagslegum áhrifum



Hvað er ekki í frumvarpinu?

- Stöðugleikaákvæði
- Ekki ákvæði um heimild sveitarfélaga til að hafa mismunandi gjaldskrár
- Ekki reglur um atvinnuþátttöku sveitarfélaga að sinni
- Ekki breytingar um fjölgun eða fækkun sveitarstjórnarfulltrúa
- Ekki ákvæði um skyldu sveitarfélaga til að útvega kjörnum fulltrúum aðstöðu

Hvað er ekki í frumvarpinu?

Minnihlutavernd

- Möguleikar minnihluta að krefjast að unnin sé greining/samantekt?
- Möguleikar minnihluta að fresta fundi?
- Heimild minnihluta að leggja til verksvið framkvæmdastjóra?
- „Vinnufundir“ meirihlutans?
- Kjörnir fulltrúar neita að yfirgefa fund?